KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 28.11.2008
COM(2008) 774 konč.

SPOROČILO KOMISIJE

Poročilo o konkurenčnosti Evrope za leto 2008

[SEC(2008)2853]

1. UVOD

EU se srečuje s spreminjajočo se mednarodno stvarnostjo. Finančni trgi so v krizi, ki se že odseva v realnem gospodarstvu. Oblikovalci politike po vsem svetu si prizadevajo za ponovno vzpostavitev zaupanja v finančni sistem. V letu 2008 so nestanovitne cene surovin, hrane in energije ter šibkejši dolar glede na euro vplivali na gospodarski razvoj. Ta razvoj kaže na potrebo po dodatni okrepitvi sposobnosti Evrope za prilagajanje zunanjim pretresom z razvojem na znanju temelječega gospodarstva ter s pospeševanjem konkurenčnosti s trajno zavezanostjo strategiji za rast in delovna mesta. Konkurenčnost Evrope je v središču analiz letnega poročila Komisije o konkurenčnosti. Težišče poročila so nedavne spremembe v rasti produktivnosti v EU, ki je dolgoročno ključna gonilna sila konkurenčnosti. Poleg tega Poročilo o konkurenčnosti Evrope za leto 2008[1] proučuje različne dejavnike, ki lahko vplivajo na konkurenčnost, od odprtosti trgov in tujih neposrednih naložb (FDI) do socialne odgovornosti gospodarskih družb (CSR) in nedavnega predloga EU za trajnostno industrijsko politiko. Letošnje poročilo prav tako podrobno obravnava konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij (MSP), ki so najpomembnejši segment našega gospodarstva.

Poročilo o konkurenčnosti za leto 2008 kaže na stalne izboljšave evropskega gospodarstva glede produktivnosti in življenjskih standardov v primerjavi z Združenimi državami Amerike, čeprav so bile v letu 2007 ravni bruto domačega proizvoda (BDP) na prebivalca še zmeraj za približno tretjino nižje kot v ZDA. Na ravni celotnega gospodarstva in na ravni posameznih sektorjev je pomemben vir razlik med ZDA in EU skupna faktorska produktivnost. Številni dejavniki, kot so inovacije, boljše institucionalno in podjetniško okolje, izboljšano vodenje podjetij in dostop do IKT, so vzrok za večjo skupno faktorsko produktivnost v ZDA v primerjavi z EU. Razlike v produktivnosti znotraj EU se manjšajo, nove države članice dohitevajo stare in nekatere najbogatejše države članice EU celo prekašajo ZDA.

2. SPLOŠNI POLOŽAJ KONKURENČNOSTI

Rast evropskega gospodarstva se je v letu 2007 nadaljevala

Gospodarska rast EU je bila v letu 2007 še naprej močna kljub upočasnitvi, ki je bila zaznana zlasti v zadnjem četrtletju (realni BDP EU se je povečal za 2,6 %). Visoko gospodarsko rast je podprla visoka stopnja rasti zaposlenosti, ki je bila približno 1,7 %. Rast produktivnosti dela, za katero je značilna večja cikličnost kot za rast zaposlenosti, se je v letu 2007 rahlo znižala, in sicer na 1,3 % (v primerjavi z 1,5 % v letu 2006).

Glede ravni dohodkov na prebivalca (tj. BDP na prebivalca) EU še zmeraj zaostaja za ZDA (EU-27 = 100, ZDA = 154,3). Vzroki za ta stalni zaostanek se med državami članicami EU sicer razlikujejo, vendar so vsi deloma povezani z razlikami v opravljenih delovnih urah na delavca. V nekaterih državah članicah EU (Belgija, Francija in Nizozemska) je vzrok za ta zaostanek v izključno manjšem številu opravljenih delovnih ur, saj je produktivnost dela v teh državah dejansko večja kot v ZDA. V novih državah članicah je vzrok za nižje stopnje BDP na prebivalca večinoma manjša produktivnost dela.

---

[1] Poročilo o konkurenčnosti Evrope za leto 2008 COM(2008)…

Preglednica 1: Rast realne produktivnosti dela na delavca in ravni BDP na delavca za leto 2007, BDP na opravljeno delovno uro in BDP na prebivalca

	Povprečna rast produktivnosti dela na delavca			BDP na delavca v letu 2007 (EU-27=100)	BDP na opravljeno delovno uro v letu 2007	BDP na prebivalca v letu 2007 (EU-27=100)
	1996-2001	2001-2006	2007			
Avstrija	1,6	1,4	1,4	120,4	107,9	127,7
Belgija	1,3	1,4	1,1	131,2	133,8	118,9
Bolgarija	2,4	3,3	3,3	35,6	34,6	37,9
Ciper	2,6	0,2	1,1	84,7	73,9	91,6
Češka republika	2,0	4,1	4,6	73,1	59,7	81,0
Danska	1,4	1,7	0,0	107,1	112,3	124,0
Estonija	8,5	6,9	6,6	67,5	54,2	71,4
Finska	2,2	2,0	2,1	113,4	107,1	118,3
Francija	1,2	1,2	0,8	123,6	129,4	110,6
Nemčija	2,0	1,6	1,0	106,6	119,3	114,0
Grčija	3,1	2,5	2,7	105,4	77,9	98,2
Madžarska	3,2	4,0	1,5	74,8	60,3	64,1
Irska	3,2	2,2	1,6	135,4	115,9	145,9
Italija	0,9	0,0	0,5	108,0	94,9	101,3
Latvija	6,0	6,7	6,6	53,6	45,3	57,9
Litva	7,2	5,9	6,7	60,2	51,5	59,8
Luxemburg	1,5	1,6	0,2	182,3	180,8	279,2
Malta	2,6	1,1	1,1	90,1	85,0	77,1
Nizozemska	1,4	1,6	1,1	113,1	130,4	131,2
Poljska	5,5	3,6	1,9	61,4	49,7	54,4
Portugalska	1,8	0,6	1,7	68,4	62,2	73,6
Romunija	0,9	6,9	4,7	40,5	N/A	40,2
Slovaška	3,8	5,0	8,1	76,6	69,1	68,3
Slovenija	4,0	3,6	3,3	85,7	79,3	90,1
Španija	0,2	0,5	0,8	102,5	99,6	104,1
Švedska	1,8	3,0	0,5	113,0	112,2	123,6
Združeno kraljestvo	1,9	1,6	2,3	110,8	107,4	117,8
EU-25	1,7	1,4	1,3	103,9	100,0	100,0
EU-27	1,7	1,4	1,3	100,0	N/A	N/A
ZDA	1,8	2,1	1,0	142,0	128,4	154,3

Opomba: Ravni BDP na zaposlenega, opravljeno delovno uro in na prebivalca so bili izračunani na podlagi standardov kupne moči.
(*) Podatki za Romunijo in EU-27 niso na voljo (N/A), podatki za ZDA pa so iz leta 2006

Vir: AMECO (Letna makroekonosmka podatkovna baza Evropske komisije
Generalni direktorat za ekonomske in finančne zadeve, junij 2008

Razlike v produktivnosti znotraj EU se manjšajo

V letu 2007 (kakor tudi v letu 2006) je bila rast produktivnosti v EU-27 večja kot v ZDA, kar je pozitiven razvoj. Vendar pa je raven produktivnosti v EU-27 dosti nižja kot v ZDA, saj delavec v ZDA k BDP prispeva v povprečju 42 % več kot v EU; razlika v produktivnosti na delovno uro je manjša (28 % v letu 2006; podatki za ZDA za leto 2007 še niso na voljo). Razlike znotraj EU so še vedno velike. Potem ko je bila takoj po koncu komunizma v novih državah članicah raven produktivnosti zelo nizka, te države zaradi značilne hitrejše rasti produktivnosti dela sedaj dohajajo stare države članice. Nove države članice imajo koristi od uporabe naprednih tehnologij ter izboljšav pri organizaciji in vodenju, ki jih je spodbudilo članstvo v EU.

Okvirček: Rast in produktivnost − razlaga pojmov

Gospodarska rast se deli na rast zaposlenosti in rast produktivnosti dela. Rast zaposlenosti je lahko posledica povečanja prebivalstva v neki državi („demografska razsežnost“) ali boljšega delovanje trga dela, vključno s stopnjami udeležbe, stopnjami brezposelnosti in številom opravljenih delovnih ur („razsežnost trga dela“).

Višji dohodki na prebivalca ne sovpadajo zmeraj s zvišanjem ravni blaginje. Ker so ti višji dohodki doseženi z intenzivno uporabo delovne sile (v primerjavi z drugimi državami), ima delavec manj prostega časa, kar se pri pozitivnem vrednotenju prostega časa šteje kot izguba. Zato je produktivnost dela na opravljeno delovno uro bolj neposreden kazalec učinkovitosti kot produktivnost dela na delavca, saj se število delovnih ur na delavca od države do države razlikuje.

Dopolnilni kazalec produktivnosti je skupna faktorska produktivnost, ki med seboj povezuje proizvodnjo in celoto produkcijskih dejavnikov. Z drugimi besedami, spremembe v proizvodnji lahko nastanejo zaradi sprememb v faktorskih vložkih (npr. kapital ali delovna sila), vendar tudi zaradi drugih sprememb. Ta zadnja komponenta, nepojasnjena razlika, odseva spremembe v skupni faktorski produktivnosti. Je del rasti produktivnosti, ki jo ustvarjajo nematerialni dejavniki, kot so tehnični napredek ali organizacijske inovacije, in ne povečanje vložkov, kot je kapital. Med najpomembnejšimi ukrepi za rast skupne faktorske produktivnosti so politike za pospeševanje tehnološkega razvoja, organizacijskih sprememb, mobilnosti delovne sile, večjih naložb v raziskave in razvoj, uporabe IKT, konkurence in reforme proizvodnega trga. Vse te politike sestavljajo mikroekonomski steber lizbonske strategije, kar pomeni, da lahko ta bistveno prispeva k povečanju skupne faktorske produktivnosti.

Strukturna rast produktivnosti dela v EU je nižja kot v ZDA

Povprečna letna stopnja rasti realnega BDP v EU-15 je bila med letoma 1995 in 2006 za približno 0,8 % nižja kot v ZDA. Razčlenitev rasti za to skupino kaže močne in šibke točke v tem obdobju (glej Prilogo):

- **Močne točke EU:** EU-15 je svoj položaj glede udeležbe na trgu dela sorazmerno izboljšala v primerjavi z ZDA. Poleg tega se je tudi začetna raven izobrazbe delovne sile v EU-15 bolj izboljšala kot v ZDA[2].

- **Šibke točke EU:** vzrok za nižjo stopnjo rasti v EU-15 sta večinoma **manj ugoden demografski razvoj in nižja rast produktivnosti dela,** ki izvira zlasti iz zelo slabega razvoja skupne faktorske produktivnosti in nekoliko tudi iz manjšega poglabljanja kapitala.

Počasnejša rast produktivnosti dela in zlasti skupne faktorske produktivnosti je lahko povezana z manj inovacijami, ki so ključna dolgoročna gonilna sila produktivnosti. Pokazatelji uspešnosti na področju inovacij sicer kažejo, da EU dohaja ZDA, vendar počasneje kot doslej.

[2] Rezultate si je treba razlagati previdno, saj razpoložljivi podatki niso v celoti usklajeni, podatki o razčlenitvi zaposlenosti po izobrazbi pa so za ZDA na voljo samo od leta 2001.

Prispevek k rasti produktivnosti dela v EU je od sektorja do sektorja zelo različen

K letni stopnji rasti produktivnosti dela celotnega gospodarstva med letoma 1995 in 2005 (1,6 %)[3] je v glavnem prispevalo sorazmerno majhno število sektorjev. Če izvzamemo netržne sektorje, je šest sektorjev (od 49), tj. kmetijstvo, trgovina na drobno, trgovina na debelo, pošta in telekomunikacije, notranji promet ter finančno posredništvo, ki so najbolj prispevali k rasti, zagotovilo več kot polovico rasti produktivnosti dela v tem obdobju. Vzrok za to so zgoraj navedene povprečne stopnje rasti produktivnosti hkrati s sorazmerno velikimi deleži teh sektorjev v gospodarstvu. Zanimivo je, da je uspešnost EU v teh sektorjih v primerjavi z ZDA različna, saj v polovici teh sektorjev (pošta in telekomunikacije, notranji prevoz in finančno posredništvo) v EU produktivnost dela raste hitreje. ZDA pa so dosti uspešnejše kot EU npr. pri trgovini na drobno.

3. GONILNE SILE KONKURENČNOSTI

3.1. Odprtost trgov in konkurenčnost

Odprtost trgov in neposredne tuje naložbe (FDI) gospodarstvu prinašajo koristi − obstajajo številni dokazi, da so odprta gospodarstva bogatejša in produktivnejša od zaprtih: makroekonomske študije kažejo, da povečanje deleža trgovine v BDP za eno odstotno točko zviša raven dohodka v obsegu od 0,9 do 3 odstotke. Na ravni sektorjev se ugotavlja pozitivna povezava med stopnjo odprtosti trgov (izvoz in uvoz) in rastjo produktivnosti dela.

Podjetja, ki izvažajo, so produktivnejša

Podjetja, vključena v trgovino, so dosti produktivnejša kot tista, ki niso. Dokazi na podlagi podatkov podjetij kažejo, da imajo podjetja v EU, ki izvažajo, za 3 % do 10 % večjo produktivnost dela kot tista, ki ne (tj. večja uspešnost izvoznikov ali „izvozna premija“). Ta pojav se razlaga z dvema podmenama: podmena samoizbire, v skladu s katero se najproduktivnejša podjetja zavestno odločijo za izvoz, in bolj intuitivna podmena učenja prek izvažanja, v skladu s katero podjetja povečujejo produktivnost z izvozom. Ti dve podmeni se ne izključujeta, saj se večina produktivnih podjetij lahko sama odloči za izvoz, istočasno pa se njihova produktivnost z dejavnostmi na izvoznih trgih še dodatno poveča. Za podmeno, da se produktivnost podjetij poveča z učenjem prek izvažanja, pa ni tako očitnih empiričnih dokazov kot za podmeno, da se le najproduktivnejša podjetja odločijo za izvoz. Četudi je vpliv izvoza na produktivnost na ravni podjetij različen, nedvomno pozitivno vpliva na agregatno produktivnost. Podobne rezultate kažejo podjetja, ki uvažajo (ta so produktivnejša od tistih, ki ne izvažajo), ter podjetja, ki so odprta za FDI, ki so še produktivnejša od izvoznikov in uvoznikov. Glede na povečanje produktivnosti, povezano z izvozom, uvozom in FDI, imajo politike za odpiranje trgov na tujem in domačih trgov možnosti za uspeh.

Ključna vloga notranjega trga

Za države EU je notranji trg odločilnega pomena za izkoriščanje prednosti zaradi odprtosti trgov. Nedavna študija o trgovini znotraj EU potrjuje pomembno vlogo notranjega trga za rast produktivnosti: po ocenah bi bila produktivnost povprečno za 13 % manjša, če bi bila

---

[3] Stopnja rasti produktivnosti dela (na opravljeno delovno uro) za celotno gospodarstvo se izračuna kot tehtano povprečje stopenj rasti po sektorjih, pri čemer so ponderji deleži sektorjev v celotnem številu opravljenih delovnih ur. Tako izračunana stopnja rasti se lahko razlikuje od stopenj rasti iz drugih virov. Vir podatkov je raziskovalna podatkovna baza EUKLEMS (www.euklems.net).

ukinjena dvostranska blagovna menjava znotraj EU. Poleg tega se ocenjuje, da bi se lahko produktivnost povečala za 2 %, če bi se stroški trgovine znotraj EU zmanjšali za dodatnih 5 %. Te ugotovitve poudarjajo pomen enotnega trga, skupne valute in ukinjanja mejnih kontrol za poslovanje znotraj EU ter gospodarski potencial dodatnih izboljšav delovanja notranjega trga.

Dobro razvit notranji trg je pomemben tudi zato, ker Evropi omogoča, da vodi v določanju meril in spodbuja usklajevanje pravil po vsem svetu. Nazadnje, medtem ko je bilo v preteklosti zmanjšanje stroškov trgovine posledica manjših prevoznih stroškov in carin, bi lahko prizadevanja za zmanjšanje „mehkih“ stroškov trgovine, pogosto povezanih z netarifnimi ovirami, koristila MSP, ki jih tovrstne ovire še posebno prizadevajo.

Pomen netarifnih ovir

Stroški trgovine (ki se delijo v prevozne stroške, stroške na meji vključno s carinami, menjalne stroške in stroške obveščanja ter distribucijske stroške prodaje na drobno in na debelo) se lahko v razvitih državah povzpnejo do vsote, ki je enakovredna 170 % po vrednosti blaga obračunanega davka. Vendar pa podjetja v EU menijo, da so netarifne ovire in pomanjkanje informacij (npr. pomanjkanje znanja o izvoznih trgih) pomembnejši kot tradicionalno politično omejevanje blagovnih izmenjav z uvoznimi dajatvami in kvotami[4]. Poleg tega podjetja v EU politike notranjega trga vidijo kot veliko pomoč pri poslovanju v tujini zaradi skupne valute, enotnih carinskih postopkov na zunanjih mejah EU in predpisov v zvezi z enotnim trgom, vključno z usklajenimi tehničnimi standardi[5].

Politike za spodbujanje zunanje konkurenčnosti EU bi zato morale pomagati zmanjšati stroške „za mejo“. Stroški obveščanja in netarifne ovire v tretjih državah zelo ovirajo trgovino. **Zdaj je treba oblikovati politike za poglobitev integracije s tretjimi državami. Najustreznejša takšna ukrepa bi bila odprava ovir za mejo za trgovino z blagom in storitvami, za FDI in okrepitev mednarodnega sodelovanja na področju zakonskega urejanja.** Te politike bi lahko omogočile zmanjšanje heterogenosti zakonske ureditve, zmanjšanje netarifnih ovir ter poenotenje carinskih postopkov. To je cilj Čezatlantskega ekonomskega sveta ter regionalnih in dvostranskih „temeljitih prostotrgovinskih sporazumov“ z nekaterimi azijskimi državami. EU bi si morala prizadevati za učinkovito zaščito inovacij, zlasti z nekaterimi azijskimi državami, kjer je intelektualna lastnina slabo zaščitena.

3.2. Gospodarska učinkovitost in konkurenčnost: vloga rasti MSP

Podjetništvo ter mala in srednje velika podjetja (MSP) so vedno bolj priznani kot glavne gonilne sile gospodarske učinkovitosti EU, saj so motorji strukturnih sprememb, inovacij in rasti zaposlenosti. Spodbujanje potenciala rasti MSP je eden glavnih ciljev Akta za mala podjetja (Small Business Act − SBA), ki je ključni del strategije EU za rast in delovna mesta[6].

Vpliv sestave in dinamike podjetij na produktivnost ter razlike med EU in ZDA

---

4 Čeprav ti rezultati običajno veljajo za vse široke sektorje dejavnosti, vključene v analizo, so v nekaterih sektorjih in državah uvozne dajatve še zmeraj glavne trgovinske ovire za evropska podjetja, ki izvažajo v tujino.

5 Ugotovitve temeljijo na ocenah na podlagi podatkov raziskave „Opazovalnica evropskih MSP“, serija Flash Eurobarometer št. 196.

6 Sporočilo Komisije „Najprej pomisli na male“ – „Akt za mala podjetja“ za Evropo, COM(2008) 394.

Podatki za posamezne sektorje in države kažejo, da močna prisotnost MSP sicer sama po sebi še ni jamstvo za veliko produktivnost dela ali ustvarjanje dodane vrednosti, da pa lahko podjetniška klima, ki nastane zaradi močne prisotnosti MSP, prispeva k ustvarjanju podjetniške dinamike in razvoju hitro rastočih podjetij v sektorju/državi, kar pozitivno vpliva na povečanje produktivnost dela, zaposlovanja in dodane vrednosti.

Na bolj agregatni ravni obstajajo dokazi, da lahko splošno rast spodbuja tako ustvarjanje kot zapiranje podjetij. Primerjava med EU in ZDA kaže, da je prispevek ustvarjanja podjetij k agregatni rasti produktivnosti v Evropi v povprečju malo večji kot v ZDA, prispevek zapiranja podjetij pa je v Evropi dosti manjši.

Primerjava z ZDA kaže tudi na velike razlike v sestavi in dinamiki podjetij.Glavne razlike so, da se (i) v ZDA uspešna nova podjetja hitreje širijo kot v EU, (ii) da so na novo ustanovljena podjetja v ZDA manjša kot v Evropi in je njihova produktivnost bolj razdrobljena ter (iii) da v ZDA produktivnejša podjetja po nekaj letih delovanja bolj težijo k povečanju svojega tržnega deleža kot v EU. Posledica tega je, da so ameriška podjetja v povprečju večja od evropskih in da prisotnost mikropodjetij (1−9 zaposlenih) predstavlja dosti manjši delež v skupnem številu podjetij in pri zaposlenosti.Stopnje ustvarjanja novih podjetij in zapiranja podjetij kot tudi stopnje preživetja podjetij so v posameznih državah EU in ZDA zelo primerljive, čeprav po nekaterih virih to bolj velja za stopnje ustvarjanja novih podjetij kot za stopnje zapiranja, ki naj bi bile po teh virih v EU nižje kot v ZDA. Na splošno lahko na podlagi teh ugotovitev sklepamo, da je tržno okolje v ZDA bolj konkurenčno in da spodbuja preskušanje trga. Poleg tega dokazi kažejo, da so v primerjavi z ZDA ovire za rast največja težava za podjetja v EU.

Hitro rastoča podjetja obstajajo v vseh gospodarskih sektorjih in v vseh državah EU

Zaposlovanje v novih podjetjih je ključno za skupno rast zaposlenosti in ima zato najmanj enak pomen kot neto prispevek delovnih mest že obstoječih (hitro rastočih) podjetij. V nasprotju s splošnim prepričanjem najnovejše študije kažejo, da se hitro rastoča podjetja najdejo v vsakem gospodarskem sektorju in vsaki državi. **To pomeni, da hitro rastoča podjetja niso le in niti ne zlasti visoko tehnološka podjetja, kar priča o pripravljenosti podjetij na odzivanje in njihovi sposobnosti za izkoriščanje priložnosti na trgu.** Vendar pa je iz dokazov razvidno, da je EU sorazmerno šibka v visoko tehnoloških sektorjih. V ZDA je bilo ustanovljenih veliko več novih raziskovalno in razvojno intenzivnih podjetij (pogosto imenovanih „na novih tehnologijah temelječa podjetja“ ali NTBF), ki hitro rastejo in postajajo ključni gospodarski akterji. To gospodarstvu ZDA omogoča, da se z več prožnosti kot EU usmerja k novim obetavnim sektorjem.

Obstajajo dokazi, da so v industrijskih državah, ki so blizu tehnološke meje, pobude za podjetniške inovacije močnejše, medtem ko podjetja v drugih državah praviloma izvajajo strategijo za nadoknadenje zamude, ki temelji na naložbah v rast. V EU-15 hitro rastoča podjetja označuje nadpovprečna inovativnost, medtem ko so v novih državah članicah vložki in rezultati bliže povprečju.

4. VPLIV POMEMBNEJŠIH POLITIK EU NA KONKURENČNOST

4.1. Trajnostna industrijska politika

Za ohranitev konkurenčnosti Evrope v mednarodnem okolju, ki prinaša vse več izzivov, in napredek pri doseganju okoljskih ciljev z zmanjšanjem emisij ogljika, si EU prizadeva za

prehod h gospodarstvu, ki ga bodo označevali majhne emisije ogljika in učinkovitost virov. Za dosego tega cilja je Evropska komisija predlagala vrsto ukrepov na ravni Skupnosti, med drugim tretji sveženj ukrepov za notranji trg energije in sveženj ukrepov za podnebne spremembe in obnovljivo energijo[7] iz januarja 2008, o katerih trenutno razpravljata Svet in Parlament. Njen cilj je bistveno zmanjšati emisije toplogrednih plinov v EU (glede na mednarodne razmere, za 20 do 30 % glede na ravni iz leta 1990) ter povečati delež obnovljive energije v splošni porabi energije v EU na 20 % do leta 2020, ne da bi bila prizadeta konkurenčnost EU.

S prehodom h gospodarstvu, manj odvisnemu od ogljika, je povezan resničen potencial rastočih trgov za izdelke, „prijazne do okolja“. Prav tako se s tem ustvarjajo možnosti za konkurenčnost tega sektorja na mednarodnih trgih. Evropska industrija je že dosegla pomemben napredek glede izboljšanja svoje energetske učinkovitosti in učinkovitosti virov ter zavzema vodilni položaj v ključnih sektorjih[8]. Toda zaradi ovir se ti izdelki in tehnologije še vedno ne morejo bolje uveljaviti na trgu. Eno takšnih ovir ustvarjajo potrošniki, ki pogosto niso seznanjeni s temi izdelki ali pa jih od njih odvračajo velike začetne naložbe kljub poznejšemu dolgoročnemu prihranku.

Ugotovljeno je bilo, da vedno večji tržni delež energetsko učinkovitih izdelkov in tehnologij ter izdelkov in tehnologij, učinkovitih z vidika virov, prinaša zelo velike možne koristi gospodarstvu in okolju. Da bi se te možnosti izkoristile, je Komisija pred kratkim sprejela Akcijski načrt za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko, ki vzpostavlja usklajen, vključujoč in dinamičen okvir za izboljšanje energetske in okoljske učinkovitosti izdelkov[9]. Cilj predlaganega okvira je izboljšati splošno okoljsko učinkovitost izdelkov v njihovem življenjskem ciklu, spodbuditi povpraševanje po boljših izdelkih in tehnologijah ter potrošnikom omogočiti boljšo izbiro z zagotovitvijo doslednega in poenostavljenega označevanja. To bi lahko pripomoglo k okrepitvi konkurenčnosti EU.

4.2. Socialna odgovornost gospodarskih družb

Komisija je ob ponovnem zagonu lizbonske strategije leta 2005 izjavila, da lahko socialna odgovornost gospodarskih družb (CSR)[10]„odločilno prispeva k trajnostnemu razvoju, pri tem pa veča potencial Evrope za inovacije in njeno konkurenčnost“[11]. Pomen socialne odgovornosti gospodarskih družb je neprecenljiv, že zato, ker nas sedanja finančna kriza med drugim uči, da so socialno odgovorni podjetniki in izvršni direktorji podjetij zelo pomembni pri ustvarjanju blaginje v naših družbah.

Socialna odgovornost gospodarskih družb pozitivno vpliva na konkurenčnost podjetij

Pregled vplivov socialne odgovornosti gospodarskih družb na šest različnih dejavnikov konkurenčnosti na ravni podjetij − sestava stroškov, človeški viri, pričakovanja strank,

---

7 COM(2008) 30 konč., COM(2008) 13 konč., COM(2008) 16 konč., COM(2008) 17 konč., COM(2008) 18 konč. in COM(2008) 19 konč.

8 Energija na veter, pri kateri imajo podjetja EU 60-odstotni svetovni tržni delež, je en tak primer. Sončna energija je drug tak primer.

9 COM(2008) 397.

10 Socialna odgovornost gospodarskih družb (Corporate social responsibility – CSR) je koncept, pri katerem podjetja v svoje poslovne dejavnosti in odnose s svojimi zainteresiranimi stranmi prostovoljno vključujejo vprašanja glede socialnih in okoljskih zadev.

11 Sporočilo Spomladanskemu Evropskemu Svetu „Skupna prizadevanja za gospodarsko rast in nova delovna mesta. Nov začetek za Lizbonsko strategijo“, COM(2005) 24.

inovacije, upravljanje tveganja in ugleda ter finančni dosežki) − kaže, da ta lahko pozitivno vpliva na konkurenčnost. Ta vpliv se še najbolj očitno odraža v dejavnikih konkurenčnosti, zlasti človeških virih, upravljanju tveganja in ugleda ter inovacijah. Od ugleda družbe glede CSR je vse bolj odvisno, kako uspešno bo podjetje pri zaposlovanju osebja na visoko konkurenčnih trgih delovne sile.

Dani podatki kažejo, kako pomembna je pozitivna povezava med CSR in konkurenčnostjo prek upravljanja človeških virov, četudi bi lahko pri nekaterih podjetjih dodatni stroški za CSR na začetku prevladali nad koristmi. CSR je bistvena pri upravljanju tveganja in ugleda v številnih družbah in postaja vse pomembnejša, saj so podjetja izpostavljena vse večjemu nadzoru javnosti. Nekatera podjetja so z upoštevanjem vprašanj, povezanih s CSR, kot so preglednost, človekove pravice ter zahteve dobavne verige, z vidika upravljanja tveganja odkrila dodatne pozitivne vplive CSR.

Nekateri vidiki CSR, kot je ustvarjanje delovnih mest, prijaznih delavcem, lahko okrepijo inovacijsko sposobnost podjetij. Pozitivno povezavo med CSR in inovacijami krepi dejstvo, da so inovacije vse bolj sad skupnega dela in da je ustvarjanje nove vrednosti podjetij vse bolj odvisno od inovacij, povezanih z družbenimi vprašanji.

Kaže, da je povezava med CSR in konkurenčnostjo vse močnejša

Številni dejavniki, ki vplivajo na gospodarsko opravičljivo CSR, so večinoma sami po sebi dinamični in postajajo vse pomembnejši. Taki dejavniki so npr. pričakovanja zaposlenih, ozaveščenost potrošnikov, razvoj pri javnih naročilih in zasebni nabavi, narava inovacijskih procesov ter pomen, ki ga finančni trgi pripisujejo socialnim in okoljskim vprašanjem. Interes podjetij za CSR vse bolj temelji na priložnostih, ki jih ta ponuja za ustvarjanje nove vrednosti in ne le na možnosti zaščite vrednosti prek upravljanja tveganj in ugleda.

Moč gospodarske opravičljivosti CSR v katerem koli danem podjetju je še vedno odvisna od konkurenčnega položaja tega podjetja. Pri nekaterih podjetjih lahko pretirane zakonske zahteve na socialnem in okoljskem področju ustvarijo stroške, ki zmanjšajo njihovo konkurenčnost. Vendar pa CSR postaja za vse več podjetij v vse več sektorjih predpogoj za konkurenčnost. Da se omogoči izboljšanje konkurenčnega položaja, mora biti CSR v središču poslovne strategije. Podjetja, ki dajejo CSR obrobni pomen in jo obravnavajo v glavnem v povezavi z odnosi z javnostmi, verjetno izgubljajo priložnosti za izboljšanje svoje konkurenčnosti.

5. POLITIČNE POSLEDICE

Letošnje poročilo o konkurenčnosti ima pomembne politične posledice: ukrepi na področjih, kot so trgovina, inovacije in podjetništvo ali energija, ki so dobro zasnovani in se dobro izvajajo, lahko prispevajo k povečanju konkurenčnost gospodarstva EU.

Analize iz letošnjega poročila kažejo, da so prednostne naloge in priporočila strategije EU za rast in delovna mesta za programsko obdobje 2008−2010 še vedno zelo aktualna. EU mora še naprej spodbujati inovacije, dejansko uporabo IKT in konkurenčnost na maloprodajnih trgih in proizvodnih trgih. Če se bo izvajal na vseh ravneh, bo Akt za mala podjetja prispeval k izboljšanju poslovnega okolja in razvoju podjetniških pobud. Tako se bo spodbudilo preizkušanje novih strategij v podjetjih in izboljšala splošna poslovna klima v EU.

Glede zunanje razsežnosti konkurenčnosti bi bilo treba s trgovinsko politiko zmanjšati stroške za mejo, zlasti z mednarodnim sodelovanjem na področju zakonskega urejanja in z ukrepi za zmanjšanje netarifnih ovir ter poenostavitev carinskih postopkov. Tako bi se lahko produktivnost gospodarstva EU bistveno izboljšala.

Z ukrepanjem v zgodnji fazi na področju trajnostne proizvodnje lahko EU pridobi prednosti položaja predhodnika, ter se ustvarijo velike možnosti za gospodarstvo in okolje. Pred kratkim sprejeti Akcijski načrt za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko je pomemben korak naprej je pomemben korak naprej pri prizadevanjih za konkurenčno gospodarstvo, manj odvisno od ogljika.

Nazadnje je letošnje poročilo o konkurenčnosti pokazalo pozitivno soodvisnost med konkurenčnostjo in socialno odgovornostjo gospodarskih družb. Komisija bo še naprej dajala politično spodbudo in praktično podporo vsem zainteresiranim stranem, vključenim v CSR.

Priloga: Sestava rasti v EU-15 v primerjavi z ZDA (1995−2006)

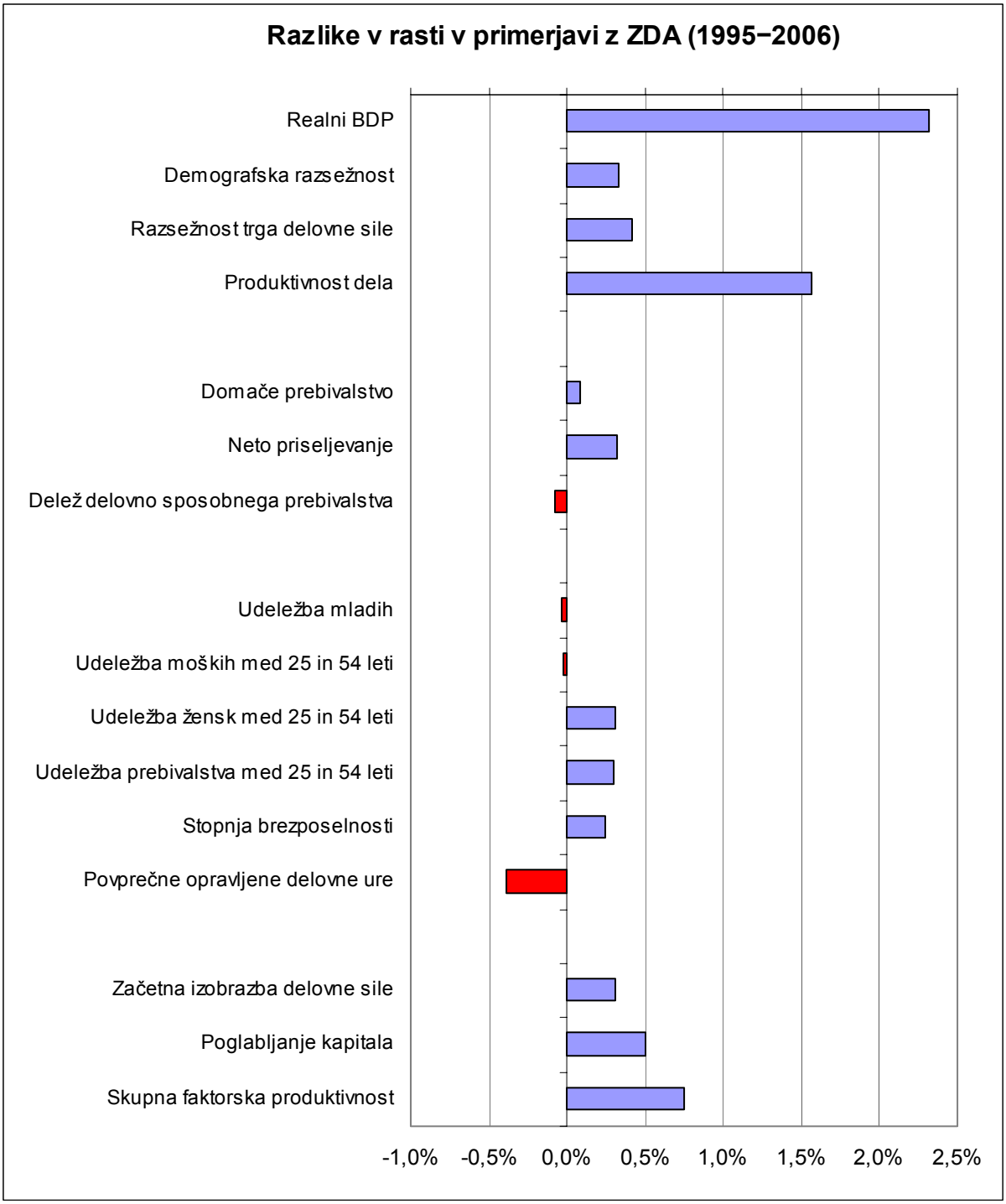

Vir: Mourre, G. (2008), "What Drives Income Differentials, Underutilisation of Labour and Economic Growth in Europe? A Detailed GDP Accounting Exercise", rokopis, Svobodna univerza v Bruslju.